

помилки, вказують на потребу застосування додаткового лінгвоконтролю під час розгортання юридичного дискурсу майбутніми юристами.

Зважаючи на вищесказане, перспективи подальшого наукового пошуку в напрямі продукування юридичних текстів відповідно до вимог досконалого мовлення визначається: усвідомленою необхідністю українського суспільства в мовному забезпеченні термінотворчих процесів, вільному розвитку юридичної термінології та її гармонізації з динамікою сучасної юриспруденції; потребою подальшого лінгвістичного опрацювання юридичних термінів як системи понять спеціальної галузі наукового знання.

Бібліографічні посилання:

1. Арсенюк В. П. Українське термінознавство / В. П. Арсенюк. – Львів : Світ, 1994. – 215 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
3. Головащук С.І. Українське літературне слововживання : словник-довідник / С.І. Головащук. – Київ : Вища шк., 1995. – 319 с.
4. Гринчишин Д.Г. Словник паронімів української мови / Д.Г. Гринчишин, О.А. Сербенська. – Київ : Рад. шк., 1986. – 222 с.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України : [від 13 квіт. 2012 р.] / [О. А. Банчук та ін.] ; за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбиди, М. І. Хавронюка ; Центр політ.-прав. реформ. – Харків : Фактор, 2013. – 1058 с.

Подворчан А. З.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРИЗВИСЬКО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ У СТУДЕНТСЬКО- КУРСАНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ

Антропонім (грец.) – власна назва людини. В українській мові це особове ім'я, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім. Власні назви людей в цілому, а неофіційні найменування осіб зокрема, займають важливе місце в лексичному складі мови. Антропонімія є невичерпним джерелом для вивчення і мови, і культури конкретного народу.

У багатьох культурах традиція давати один одному прізвиська є й досі достатньо сильною. Вона не просто жива, але й стійко зберігається серед людей різних вікових категорій. Прізвиська особливо великого поширення набувають у шкільному та студентському колективах. Вони є продуктом духовної творчої енергії, виразником підліткової психології, а також своєрідності українського менталітету.

Сучасна українська ономастика характеризується значною кількістю досліджень, присвячених специфіці власних імен. Антропонімія ставала предметом наукових зацікавлень низки як українських, так і зарубіжних

дослідників. Г. Бучко , Р. Осташ, М. Лесюк , Н. Павликівська, Н. Фєдотова, П. Чучка.

Під прізвиськом розуміємо найменування, яке іноді дається людині (крім справжнього прізвища та імені) і вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок [4, с.108].

Термін *прізвисько* ономасти трактують по-різному. Г. Є. Бучко вважає , що «сам термін прізвисько навіть по відношенню до індивідуальних іменувань не має чітких границь, він досить невиразний і неоднозначний» [1, с. 60]. П. П. Чучка стверджує, що «прізвисько – вид антропоніма, неофіційне особове найменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу» [5, с. 532]. І. І. Огієнко відзначає: «Прізвисько – найменування, яке дається іноді людині, особливо у сільських громадах, щоб характеризувати її зовнішній вигляд, вдачу, звички» [2, с. 127]. Прізвиськам властива індивідуальність, емоційне забарвлення і вмотивованість.

Отже, розглянемо мотиви номінації прізвиськ як соціокультурного явища у студентсько-курсантському колективі.

1. Відіменні прізвиська. Поширені у вжитку імена можуть також перетворюватися у прізвиська і ставати індивідуальними назвами окремої особи: (Лізон (від Ліза), Александрія (від Олександра), Алоха (від Альона), Юльбан (від Юля) , Мирон (від Мирослава), Стасян (від Стас).

2. Відпрізвищеві прізвиська. Це семантичні утворення, що виникли внаслідок:

а) усічення прізвища з суфіксацією та без неї: Філя (від Філенко), Лахматий (від Лахмотов), Вакуля (від Вакуленко), Сава (від Савченко) Рама (від Рамазанов) , Фадя (від Фадєєв) , Шева (від Шевченко), Щерба (від Щербаков), Кіпр (від Кіпренко);

б) додавання суфіксів: Шишечка (від Шишкіна), Мамаджи (від Мамика), Ротаян (від Ротаєнко), Маклауд (від Маклаков), Стасян (від Стасенко);

в) відтворення апелятива (загальної назви): Крюк (від Крючков) Круг (від Круглов), Сапог (від Сапожніков);, г) лексичних асоціацій: Карман (від Кишеня), Батон (від Хлебченко) Русак (відЗаєць), Болтун (від Верещага).

3. Відтопонімні прізвиська. Відтопонімні прізвиська об'єктивують уявлення їх носіїв як жителів певної місцевості, засвідчують явище міграції населення у межах регіону. (*Волинь, Донецький*)

4. Метафоричні перенесення (прізвиська цього типу характеризують носія за фізичними, психічними рисами, за особливостями мовлення, за родом діяльності):

а) Перенесення за зовнішньою подібністю (Гусь (коли біжить, нагадує гусака), Щука (форма голови), Дід (виглядає старше свого віку), Кабан (дуже великий), Циган (смуглий), Малишка, Мала, Малютка, Ліпрікон (невисокий зріст), Ржавий (руде волосся), Утя (руки схожі на лапки качки), Борода, Ісус (бо носить бороду).

б) Перенесення за характером, особливостями мовлення, поведінки, звичками, захопленнями, соціальним становищем носія. (Ботан (зациклена

на навчанні людина), Зечка (велика кількість не цензурних слів у мовленні), Бабка (часто бурчить), Сенсей (дуже спокійний), Піца (їсть щоперерви піцу), Пластір (повільно йде у кінці строю), Римлян (бо займався греко-римською боротьбою), Нігер (бо слухає реп), Мажор (матеріально забезпечений), Матильда (назва танка у відомій грі).

в) **Перенесення на основі антонімії:** Малий (бо дуже високий), Худий (хоча повний)

5. Прізвиська утворені від римування: Свастіка (від Сластіна), Лемур (від Артур).

6. Прізвиська, утворені від прізвищ чи імен відомих осіб, героїв кінофільмів, літературних творів тощо на основі подібності за зовнішніми ознаками, характером або видом діяльності: Марадона, Моцарт, Тарзан, Боря (пофарбувався у білий колір волосся)

Утворення прізвиськ часто відбувається шляхом порушення фонетичних, морфологічних норм мови, під впливом жаргонної лексики, просторіччя, під впливом російської мови.

Прізвисько як соціокультурне явище виникає у невеликих замкнених колективах, де воно виразно вмотивоване, підказане певною ситуацією й нагадує її постійно. Крім ситуації, це може бути зовнішність, риси характеру, поведінка, звички, мова. Найдовше тримаються прізвиська, в яких переплітається кілька мотивів (і прізвище, і зовнішній вигляд, і характер). Прізвиська, похідні від прізвищ, звичайно не містять в собі нічого образливого чи, навпаки, приємного. Вони нейтральні, наближаються до імен і нерідко використовуються як неповні імена.

Отже, прізвисько – набуте, неофіційне ім'я людини. Воно найчастіше фіксує бажані чи реальні риси та властивості його носія, підкреслює особливий сенс цих якостей і ознак для оточення. Прізвиська є в усіх групах населення. Прізвиська можуть підкреслювати соціальну активність і бути засобом приниження чи образи, проявом симпатії або любові. Зовсім непогано отримати прізвисько, але важливо, щоб воно було доброзичливим та позитивним.

Бібліографічні посилання:

1. Бучко Г. Є. Народно-побутова антропонімія Бойківщини / Г. Є. Бучко, Д. Г. Бучко // *Linguistica slavica* : Ювілейний збірник на пошану І. М. Железняк. – К. : Кий, 2002. – С. 3–14.
2. Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови / Іларіон Митрополит. – Вінніпег : [б.в.], 1995. – Т. 4. – 465 с.
3. Остап Р. І. Із життя сучасних українських прізвиськ І. / Р. І. Остап // *Українська пропріальна лексика*. – К. : Кий, 2000. – С. 115–121.
4. Словник української мови: в 11 томах. — Том 8, 1977. .
5. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец.: 10.661 «Мови народів СРСР (українська мова)» / П. П. Чучка. – Ужгород, 1969. – 987 с.